

Interview: Korstogene var ikke en uprovokeret aggression

I en ny lærebog gør de to historikere Michael Pihl og Jesper Rosenløv op med den opfattelse, at middelalderens korstog kom ud af ingenting. De var blandt andet et modsvar på århundreders islamisk ekspansion, mener de to, som begge underviser i historie.

af LISE SØGAARD

Populærkulturen har ofte beskrevet korsfareren som en voldelig fyr, for eksempel i Walter Scotts populære værk "Ivanhoe". Modsat er den muslimske hærfører Saladin blevet vist som en arketypisk ædel mand, for eksempel i Hollywood-filmen "Kingdom of Heaven". Men hvem slog egentlig først i middelalderens korstogskrige - muslimerne eller de kristne?

Det spørgsmål har dannet baggrund for en ny lærebog forfattet af de to historikere Jesper Rosenløv og Michael Pihl. "Korstogene - islams ekspansion og kristen modoffensiv", der netop er udkommet på forlaget Frydenlund, fremstiller korstogene som en modoffensiv mod århundreders pres fra islamiske hære i Mellemøsten, Nordafrika og Øst-og Sydeuropa."

Det, både Jesper og jeg har oplevet i vores undervisning af gymnasieelever, er, at når vi læser standardværkerne om korstogene, så står der kun, at pave Urban II holder tale, og pludselig så skal de bare alle sammen ud på korstog. Kvikke, begavede elever spørger: "Hvad skete der egentlig før?", siger Michael Pihl.

Ifølge historikerne kan korstogene slet ikke forklares uden først at vise islams ekspansion fra 600-tallet og frem, siger Jesper Rosenløv: " Hvis du skrev en bog om Anden Verdenskrig, hvori du skal gøre rede for, hvordan Anden Verdenskrig starter, så starter du altså ikke med Neville Chamberlains radiotale den 3. september 1939. På samme måde kan vi ikke se Urban II's tale som begyndelsen til korstogene. Kilderne viser tydeligt, at konflikten mellem den kristne og muslimske verden havde foregået i mange år og mange steder før talen i 1095. Det byzantinske rige var hærget, og der havde været muslimske angreb på Spanien, og den sydlige del af Italien, Sicilien, var under muslimsk herredømme. De konflikter danner baggrund for korstogstiden."

"Det dårlige forhold mellem kristendommen og islam starter ikke med korstogene. Der går flere hundrede års konflikt forud," siger Jesper Rosenløv.

De to historikere fremhæver, at også flere muslimske kilder beskriver kristenforfølgelser i Byzans og overfald på kristne pilgrimme i Det Hellige Land i tiden før korstogene.

Beskylder I historieforskningen for at overse dokumentation?

"Bogen her er ikke banebrydende forskning. Vi læner os op ad nogle af de mest anerkendte britiske og amerikanske korstogsforskere, som for eksempel Jonathan Riley-Smith (forfatter til bogen "The Crusades - A History", red.). Det er ikke korstogsforskningen, vi bebrejder noget. Men den er desværre ikke blevet formidlet til en almen læserskare," siger Michael Pihl.

Jesper Rosenløv følger op: "Vi kan ikke vide, hvorfor det er sådan. Men selv i de værker, der er formidlet til den brede offentlighed, er den mystiske forklaring, at lige pludselig er kristenheden blevet aggressiv. Som om paven bare vågnede en morgen og tænkte: Lad os tage på korstog!".

Historikere herhjemme har fremhævet, at kristne forfattere skrev antimuslimske tekster længe før korstogene. Ser I bort fra det?

"Det er klart, at kristne skribenter afviser denne mærkelige nye religion rent teologisk. Men at den kritiske holdning til islam skulle være udløsende for korstogene, har jeg svært ved at se," vurderer Jesper Rosenløv.

Michael Pihl mener ikke, at det er en oprindelig tanke i kristendommen, at man godt må gribe til vold, men noget, der udvikler sig under indflydelse af blandt andet islams ekspansion.

"På den tid blev det at føre krig forbundet med noget syndigt, noget møg. Korsfarerne skulle gøre bod for deres syndige livsførelse som soldater. Korstogstanken gav dem en mulighed for at leve op til deres erhverv og bruge det i en god sags tjeneste. Forestillingen byggede blandt andet på begrebet retfærdig krig, som kirkefaderen Augustin også havde. Krig kan være et nødvendigt onde, hvis hensigten er i orden," siger Michael Pihl.

Historikere har også ment, at korstogene var med til at gøre islam mere voldelig, end den var i sit udgangspunkt. Har de ikke en pointe?

Jesper Rosenløv afviser kritikken: "Det kan jeg ikke rigtigt se. Den anerkendte mellemøsthistoriker Bernard Lewis har sagt, at korstogstanken er en afvigelse i kristendommen, men det kan man ikke sige om islam. Modsat Jesus, så havde Mohammed mange kasketter på. Han var både dommer, politiker, hærfører og profet. I Koranens sura 9, vers 29, om jøder og kristne står der, at man skal bekæmpe dem, indtil de ydmygede betaler skat. Islam har fra starten den holdning, at krig kan være et legitimt middel til at udbrede islams magtsfære."

Korstogene bliver ofte brugt som en del af debatten om hellig krig for islam i dag. Er vi selv ude om det, der sker i dag?

Der har sjældent været så meget brug for en nuanceret forståelse af korstogene som nu, vurderer Michael Pihl: "Nogle af islamisterne bruger korstogene og støver dem af som et retorisk redskab. De kalder de vestlige politikere for korsfarere, og ved terrorangrebene i Paris i november kom der en erklæring fra Islamisk Stat, der henviste til, at Frankrig er en korsfarerstat. Korstogene bliver brugt af alle mulige ekstremister i dag. Anders Breivik iscenesætter for eksempel sig selv som tempelridder. Det er heller ikke kvalificeret brug af historien, når George W. Bush har talt om et korstog efter terrorangrebet den 11. september 2001. Derfor er der mere end nogensinde før brug for at beskrive korstogene i deres rette historiske sammenhæng."

I skriver, at nyere korstogslitteratur synes hæmmet af religiøse og politiske dagsordener. Hvilke dagsordener er det, og på hvilken måde hæmmer de synet på korstogene?

"I 1996 fremlagde Samuel Huntington sin teori om civilisationernes sammenstød. Teorien hævder, at efter den kolde krigs afslutning vil fremtidens konflikter være kulturelle konflikter. Dagsordenerne har måske været en modvilje mod den teori. Man ønskede ikke at bidrage til en teori, der kunne anses for selvopfyldende," siger Michael Pihl.

Jesper Rosenløv uddyber: "I bund og grund har man nok været bange for at trække modsætninger for hårdt op, når man beskæftigede sig med emnet islam."

Men skal man ikke være varsom med det lige præcis i denne tid?

"Vi kan ikke lægge emnet på hylden og sige: Det kan skabe en dårlig stemning, så derfor vil vi ikke beskæftige os med det. Vi kan ikke pille emner ud af historien og sige, at det kan blive brugt i dag til nye civilisationsammenstød. Der er behov for at få årsagerne frem, uanset hvad idioter så kan bruge det til i dag," siger Jesper Rosenløv.